

Peuteropvang
Ukkie Pukkie

Zeeweg 98 - Ermelo - 0341-552312 - info@ukkiepukkieermelo.nl

PEDAGOGISCH BELEIDSPLAN

2025*

Inhoud

Voorwoord	4
Inleiding.....	4
1. Pedagogische visie.....	5
1.1. Spelen, ontwikkelen en ontmoeten.....	6
1.2. Wisselwerking kind en omgeving.....	6
2. Pedagogische visie in de praktijk.....	7
2.1. Veiligheid.....	7
2.2. Structuur en stabiliteit	7
2.3. Calamiteiten	8
2.4. Vijf basisprincipes van positief opvoeden.....	8
3. Pedagogische uitgangspunten.....	9
4. Opvoedingsdoelen	10
5. Pedagogische vernieuwing en harmonisatie	10
6. Normen en waarden.....	10
6.1. Opvoeden met verschillen in normen en waarden	11
6.2. Regels en gewoonten	11
7. Ontwikkelingsfasen van peuters	11
8. Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)	13
8.1. Dit is Puk & Ko.....	13
8.1.1. Brede Ontwikkeling.....	13
8.1.2. Voor elke peuter	14
8.1.3. Communicatie over en weer.....	14
8.2. Peuter met VVE indicatie	14
8.3 Hoe gaan we om met anderstalige peuters?.....	15
8.4. Teamsamenstelling.....	16
8.5. Ouderbetrokkenheid.....	16
8.6. Observatie	16
8.7. Mentorschap	17
8.8. Doorgaande lijn	17
8.9. Boekstart.....	17
9. Dagritme en indeling	18
9.1. Op de groep	18
9.2. Dagindeling.....	19
9.3. Buitenspelen	19
9.4. Wennen.....	19

9.5. Afscheid nemen	19
9.6. Ziekte/afwezigheid	20
9.7. Feesten en rituelen	20
9.8. Hoeken	21
10. Verzorging.....	21
10.1. Lichamelijke veiligheid	21
10.2. Hygiëne	21
10.3. Eten en drinken	22
11. Hanteren 4 ogen principe	22
12. Observeren en signaleren	22
13. Kinderen met een handicap of verstandelijke beperking	23
14. Scholingsbeleid	24
15. Ouderbeleid	25
15.1. De plaats van ouders in de peuteropvang.....	26
16. Verzekeringen.....	26

Voorwoord

Voor u ligt het pedagogisch beleidsplan van de Chr. Peuteropvang Ukkie Pukkie. Op deze locatie is er sprake van 1 groep. Met het op schrift stellen van de visie, de pedagogische uitgangspunten en de doelen wordt kwaliteit nagestreefd. Het maakt het pedagogisch handelen voor alle betrokkenen inzichtelijk en versterkt de professionaliteit. Het pedagogisch beleidsplan biedt kaders die richting geven aan het concrete handelen in de dagelijkse praktijk. Daarbij kan het niet anders zijn dan dat er altijd sprake is van een intentie; de dagelijkse praktijk vraagt om aanpassing aan de specifieke situatie van een bepaald moment. Bovendien veranderen inzichten en ideeën in de loop van de tijd. Richtlijnen zullen dan na overleg aangepast moeten worden, wat kan leiden tot wijzigingen in het beleidsplan. Daarmee wordt duidelijk dat een pedagogisch beleidsplan het resultaat is van een periodiek terugkerend en energiek proces. Het pedagogisch beleidsplan biedt ouders en andere betrokkenen inzicht in hoe er met de kinderen wordt omgegaan en waarom dat zo wordt gedaan. Chr. Peuteropvang Ukkie Pukkie werkt volgens de kwaliteitseisen zoals deze zijn vastgelegd in de Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen. Wanneer wij over het kind schrijven, gebruiken we de mannelijke vorm. We bedoelen dan zowel meisjes als jongens. Als we schrijven over de ouder(s), bedoelen we ook de verzorger(s) van het kind.

Inleiding

De missie van de peuteropvang:

Chr. Peuteropvang. Ukkie Pukkie is Christelijke peuteropvang. Dit betekent dat wij het woord van God als richtlijn gebruiken voor ons handelen ten opzichte van de kinderen en naar elkaar. In dit gedachtegoed biedt Ukkie Pukkie een passend aanbod voor kinderen van twee tot vier jaar, in een veilig en stimulerend pedagogisch klimaat, waarin ieder kind de ruimte krijgt zich optimaal te ontwikkelen op fysiek, sociaal, emotioneel en intellectueel niveau. Voor ouders is de peuteropvang een laagdrempelige voorziening waar opvoedingsuitwisseling plaatsvindt.

Vanuit dit standpunt kunnen de volgende kerntaken worden benoemd:

- **Ontwikkelingsstimulering.** De peuteropvang heeft tot taak om de brede ontwikkeling van alle peuters te stimuleren. Dit heeft betrekking op zowel de motorische ontwikkeling, als op de sociale-, de emotionele- de cognitieve-, de creatieve- en de taalontwikkeling.
- **Volgen en signaleren.** De peuteropvang heeft tot taak ieder kind op een systematische, methodische wijze te volgen in zijn/haar ontwikkeling en welbevinden. En als daarvoor aanleiding is, zorg te dragen voor een gerichte signalering.
- **Vormgeven doorgaande ontwikkelingslijn.** De peuteropvang is een schakel in de Ontwikkelketen van kinderen en daarmee een essentiële partner in de uitvoering van het VVE beleid in de gemeente Ermelo.

In het verlengde van bovenstaande kernopdracht heeft Ukkie Pukkie ten aanzien van ouders een opdracht op het gebied van afstemming, informatie-uitwisseling en overleg. Ook vervult Ukkie Pukkie voor ouders een belangrijke “vraagbaakfunctie”: het is immers een laagdrempelige voorziening waar opvoedingsuitwisseling plaatsvindt en een plek waar ouders diverse opvoedingsvragen en -problemen neerleggen. Een peuteropvang

heeft daarin een verwijzende opdracht en fungeert als adviesorgaan bij het tot stand brengen van een opvoeding ondersteunend aanbod.

- Ontwikkelingsgericht: het bieden van optimale ontwikkelkansen, het stimuleren van een brede ontwikkeling centraal staat; spelen is leren en ontwikkelen.
- Preventief: een peuteropvang levert een belangrijke bijdrage aan het voorkomen en tijdig signaleren van ontwikkelingsachterstanden. Een peuteropvang draagt zorg voor een ononderbroken ontwikkelingslijn.
- Basisvoorziening: om aan te geven dat een peuteropvang in gelijke mate voor elk kind toegankelijk moet zijn.

In de peuteropvang wordt het kind de ruimte geboden om te spelen, te ontwikkelen en te ontmoeten. Er wordt veel zorg besteed aan de manier waarop de kinderen worden opgevangen. Deze zorg is mede gericht op de sfeer in de groep zodat de kinderen met plezier naar de peuteropvang komen. De basishouding van de leidsters wordt gekenmerkt door warmte en aandacht voor elk kind individueel en in de groep.

In het voorschoolse traject biedt de peuteropvang een prettige omgeving die zoveel mogelijk aansluit bij de ontwikkelingsfase van het kind. Een kind van rond de twee jaar kan daaraantoe zijn. Het kind kan er in een stimulerende omgeving contact leggen met leeftijdgenootjes. De peuteropvang is voor het kind een plek die zoveel mogelijk aan zijn leeftijd en niveau is aangepast.

1. Pedagogische visie

Het is belangrijk dat kinderen evenwichtige, sociale, zelfstandige personen worden die een goed gevoel van eigenwaarde hebben. Ukkie Pukkie werkt vanuit die visie en kan een eigen, belangrijke bijdrage leveren. Het worden van een evenwichtig mens heeft te maken met het verwerven van zelfstandigheid, sociale omgang en een goed gevoel voor eigen waarde.

De bijdrage van de peuteropvang bestaat uit het volgende:

Het sociale aspect wordt gestimuleerd door:

- Het geven van het goede voorbeeld en goed gedrag
- Het positief benaderen
- Het stimuleren van samen delen en samenspelen
- Leren overleggen en compromissen sluiten

Leren dat kinderen een keuze hebben, door te leren dat ze ook “nee” mogen zeggen.

De zelfstandigheid wordt bevorderd door:

- Opdrachten te geven
- Te laten helpen
- Zelfredzaamheid bij brengen door bv. de stoel weg te zetten, op te ruimen, leren zelf de jas aan doen
- Te stimuleren om dingen zelf te doen en daarna pas te helpen als het niet lukt.

Het gevoel voor eigenwaarde wordt positief beïnvloed door:

- Te laten merken dat resultaten niet het belangrijkste zijn, maar dat plezier in wat het kind doet voorop staat.
- Een kind te stimuleren in wat het kan, eruit proberen te halen wat erin zit
- Te complimenteren

1.1. Spelen, ontwikkelen en ontmoeten

De peuteropvang is voor kinderen een plek waar ze spelen, ontmoeten en ontwikkelen.

Door te spelen in nabijheid van en samen te zijn met andere kinderen, ontmoeten ze anderen en leren daarvan.

Door ontmoeten en spelen, ontwikkelen kinderen zich. De speelzaal is een plek waar kinderen kennismaken met nieuw spel en spelmateriaal. Ze komen daarnaast vaak voor het eerst in aanraking met leeftijdsgenootjes. Het verblijven in een groep maakt dat kinderen, onder leiding van een leidster, leren van en leren met elkaar. De peuteropvang stelt eisen aan kinderen, deze uiteraard op het niveau van betreffend kind. Een voortvloeiende van het samenbrengen van jonge kinderen is dat ouders met jonge kinderen elkaar ontmoeten. Ze hebben daardoor contact en kunnen onderling informatie uitwisselen.

1.2. Wisselwerking kind en omgeving

Een kind dat de peuteropvang bezoekt is niet meer blanco. Het draagt al een bagage aan ervaringen met zich mee, waardoor het gedeeltelijk al is gevormd. In principe heeft ieder kind een drang om te leren en te ontdekken. De omgeving is daarbij een stimulerende factor en kan richting geven aan de ontwikkeling. Met andere woorden, tussen kind en omgeving is sprake van een wisselwerking. Daarom wordt op de peuteropvang een omgeving gecreëerd waarin een kind zich veilig, geborgen en vertrouwd voelt. Pas dan kan een kind positieve ervaringen opdoen om van hiervan leren.

Die veilige, geborgen en vertrouwde omgeving wordt gecreëerd door:

- Een kind vrijheid te bieden, waardoor het een eigen plek binnen de groep kan zoeken en vrij kan spelen.
- Het hanteren van een structuur in de dagdelen, waardoor kinderen weten wat hen te wachten staat.
- De groep en groepsruimte een herkenbare plek te laten zijn voor de kinderen. Dit betekent dat er gewerkt wordt met een vaste groepsindeling en een vaste leidster op de groep.
- De kinderen zodanig te benaderen dat ze het gevoel krijgen dat ze er mogen zijn. Dit wordt tot uiting gebracht door het geven van aandacht, een positieve benadering, het geven van complimenten en hulp daar waar nodig.
- Een kind proberen te begrijpen, waarbij contact met de ouders over het kind van essentieel belang is.
- Bij het verlaten van de groepsruimte gaat er altijd een leidster mee. Wanneer de kinderen naar buiten gaan om te spelen is daar een leidster bij aanwezig. Bij het einde van een dagdeel staat er een leidster bij de deur/het hek. Zo wordt voorkomen dat een peuter ongemerkt de zaal/buitenruimte verlaat.

2. Pedagogische visie in de praktijk

Ieder kind is uniek en ontwikkelt zich in wisselwerking met de omgeving. Een kind wordt geboren met een bepaalde aanleg en eigenheid en ontwikkelt zich in zijn eigen tempo en op zijn eigen manier.

Voor een goede ontwikkeling van het kind is de houding van de leidster van wezenlijk belang. De houding van de leidster dient gericht te zijn op een liefdevol en aandachtig begeleiden, ondersteunen en stimuleren, zodat het kind zich optimaal kan ontwikkelen en ontplooien. De pedagogische relatie die de leidster met de kinderen heeft, dient naast affectief ook respectvol te zijn. De relatie met de leidster moet het kind een gevoel van veiligheid, geborgenheid en vertrouwen geven, zodat het kind de omgeving durft te gaan ontdekken en onderzoeken. De leidster begeleidt door te kijken waar het kind mee bezig is, wat hij wil, wat hem interesseert of waar hij vragen over heeft. Dit geeft een kind een gevoel van zelfvertrouwen en draagt bij tot een positief zelfbeeld.

2.1. Veiligheid

Een goede kind/leidster relatie ligt aan de basis van kwalitatief goede opvang. De professionele houding van de leidster maakt een veilige band tussen haar en de peuter mogelijk. De peuter leert erop vertrouwen dat de leidster er voor hem is wanneer hij haar nodig heeft, bv. wanneer hij bang of verdrietig is. De twee kenmerken hiervan zijn:

1. ***De leidster is sensitief, dat wil zeggen gevoelig voor signalen die de peuter "uitzendt".***

De leidster doet telkens moeite aan te voelen en te begrijpen wat de peuter wil, doet of bedoelt.

2. ***De leidster heeft niet alleen oog en begrip voor de uitingen van de peuter, zij reageert ook tijdig.***

De leidster reageert positief op de signalen van de peuter: zij is responsief. Door haar positieve reactie voelt de peuter zich gewaardeerd, begrepen en serieus genomen.

2.2. Structuur en stabiliteit

Een omgeving scheppen waarin peuters zich geborgen voelen, betekent ook een duidelijke en consequente structuur bieden. Door regelmaat, ritme en stabiliteit wordt de wereld om hen heen herkenbaar. De dagelijkse gebeurtenissen steeds meer voorspelbaar. Herhaling, regels en gewoonten geven de peuters houvast en zekerheid in een omgeving die eerst vreemd voor hen is. Structuur en regels geven een kind duidelijkheid over wat er gaat gebeuren en wat er van hem wordt verwacht. Op een peuteropvang is er structuur in de ruimte, structuur in het dagritme, continuïteit in de groepssamenstelling en er zijn regels en gewoonten.

2.3. Calamiteiten

In het geval van calamiteiten wordt er indien nodig een beroep op de Goede Herderschool gedaan. Zodat er in goede samenwerking op adequate wijze kan worden gereageerd. Achterwacht is geregeld met de Goede Herderschool.

Enkele leidsters zijn in 2011 geschoold in de opvoedmethode Triple P.

Wanneer ouders vragen hebben over de ontwikkeling van hun peuter, krijgen zij van de leidster een sheet mee over dit onderwerp. Soms is dit al voldoende zo niet komt er een gesprek tussen de leidster en ouder(s). De kracht van Triple P is dat je op een dusdanige manier het gesprek aangaat dat de ouder(s) zelf met de oplossing komt.

2.4. Vijf basisprincipes van positief opvoeden

Triple P hanteert vijf basisprincipes waarmee kinderen positief opgevoed worden:

Kinderen een veilige en stimulerende omgeving bieden

In de eerste plaats is het belangrijk dat een omgeving kinderen veiligheid biedt, zowel emotioneel (beschikbaar zijn als ouder) als fysiek (gevaarlijke situaties voorkomen). Daarnaast is het belangrijk dat kinderen voldoende ruimte en stimulans krijgen om zich te ontwikkelen. Kinderen die lekker spelen vervelen zich niet en lopen minder kans gedragsproblemen te ontwikkelen.

Kinderen laten leren door positieve ondersteuning

Positieve aandacht en aanmoediging van hun ouders motiveren een kind om nieuwe dingen te leren en hun vaardigheden verder te ontwikkelen. Als ouders waardering tonen voor de dingen die hun kind goed doet is de kans bovendien groter dat het kind zich vaker zo zal gedragen.

Een aansprekende discipline hanteren

Een aansprekende en positieve discipline houdt in dat ouders snel reageren als hun kind zich niet goed gedraagt, in plaats van af te wachten of het gedrag vanzelf ophoudt. Het betekent ook dat ouders op een heldere manier instructies geven aan hun kind over wat ze van hem verwachten en over welk gedrag ze niet tolereren. Zo leert het kind wat de regels zijn en hoe hij zich hoort te gedragen.

Realistische verwachtingen hebben van het kind

Ieder kind is uniek en ontwikkelt zich in zijn eigen tempo. Het is belangrijk dat ouders realistische verwachtingen hebben van hun kind op een bepaalde leeftijd. Als ouders te veel van hun kind verwachten of te vroeg bepaalde dingen eisen, kunnen er problemen ontstaan. Ook moeten ouders niet verwachten dat hun kind perfect is en alles goed doet; ieder kind maakt fouten en doet dat meestal niet met opzet.

Goed voor jezelf zorgen

Ouders moeten ook niet te veel van zichzelf als opvoeder verwachten, want ook ouders maken fouten. Wees dus niet te streng voor jezelf! Opvoeden is iets dat iedereen met vallen en opstaan leert. Het ouderschap is gemakkelijker als ouders ook goed voor zichzelf zorgen. Wanneer ouders hun eigen behoeften vervullen, kunnen ze veel makkelijker geduldig, consequent en beschikbaar zijn voor hun kinderen.

3. Pedagogische uitgangspunten

Peuters bevinden zich in een fase waarin het belangrijk is dat zij vaardigheden leren in de omgang met mensen, dat ze vertrouwen krijgen in zichzelf en anderen, zich kunnen inleven in een ander en dat ze interesse naar anderen toe leren tonen. Een peuteropvang helpt een peuter met het uitbreiden van zijn ervaringswereld. De peuteropvang hanteert daarbij de volgende vijf pedagogische uitgangspunten:

1. ***Het is van wezenlijk belang dat de peuters plezier beleven aan hun verblijf op een peuteropvang.***
Dit betekent dat 'het spelen' voorop moet blijven staan.
2. ***Het is van belang om de peuter tijdens zijn verblijf op de peuteropvang te begeleiden bij en te stimuleren in zijn ontwikkeling.***
De begeleiding staat dan voorop.
3. ***De peuteropvang is door middel van deskundige leiding bij uitstek een voorziening waar in een vroegtijdig stadium stoornissen in de ontwikkeling van het kind ontdekt kunnen worden.***
Daarna kan er samen met de ouders naar mogelijke oplossingen/hulpmiddelen worden gezocht. De leidsters verwijzen door, ouders houden zelf verantwoordelijkheid ten aanzien van handelen.
4. ***Een belangrijk aandachtspunt voor de peuteropvang is dat zij respect hebben voor verschillende culturen en geloven.***
Dit moet als een vanzelfsprekendheid in de werkwijze en het programma tot uitdrukking komen.
5. ***De leidsters ondersteunen en adviseren ouders waar mogelijk bij de opvoeding van hun peuters.***
Ukkie Pukkie biedt een klimaat voor de peuters waarin zij zich gerespecteerd, geborgen en veilig voelen en waarin zij respect hebben voor anderen en hun omgeving. Kinderen worden ondersteund om zich in hun eigen tempo en binnen de eigen mogelijkheden te ontwikkelen, daarin rekening houdend met de groep.

4. Opvoedingsdoelen

Ukkie Pukkie werkt volgens, in overeenstemming met de pedagogische onderbouwing in de vereisten van de wet kinderopvang zoals ze door mevrouw j. Riksen-Walraven zijn beschreven in opvoedingsdoelen:

- Het bieden van een gevoel van (emotionele) veiligheid; wij volgen en gaan uit van de ontwikkeling van het kind. De kinderen leggen de basis om de verantwoordelijkheid te dragen voor zichzelf, de anderen en voor de omgeving. We brengen reflectie op gang waardoor kinderen steeds meer kennis krijgen over zichzelf.
- De gelegenheid tot het ontwikkelen van persoonlijke en sociale competentie; wij richten ons op wat het kind kan en sluiten daarbij aan. Dit betekent dat zij elke peuter verschillend benaderen omdat elke peuter zich op een andere manier ontwikkelt. Een sociaal competent kind kan zich aanpassen aan steeds nieuwe situaties. Daarom brengen wij kinderen in contact met verschillende, vaardigheden, activiteiten en thema's.
- De kans om zich waarden en normen, de 'cultuur' van een samenleving eigen te maken. Een belangrijke doelstelling is om de kinderen te stimuleren eigen keuzes te maken. Waarbij wij rekening houden met het unieke kind.

Een goed pedagogisch klimaat is voor Ukkie Pukkie een veilig klimaat: duidelijkheid en voorspelbaarheid, individuele aandacht, luisteren, jezelf kunnen zijn en fouten mogen maken, warmte, vertrouwen, groepsbeleving, interesse in de achtergrond van kinderen. Maar ook een klimaat wat zorgt voor een goede ontwikkeling: rugzak vullen met ervaringen, ruimte geven, grenzen aangeven, uitdagend en gevarieerd aanbod, structuur, groeiende zelfredzaamheid.

5. Pedagogische vernieuwing en harmonisatie

Voor wat betreft ontwikkelingsstimulering van jonge kinderen is het van belang om de volgende twee punten in acht te nemen:

- Alle kinderen met een risico op een achterstand op welk gebied ook maken gebruik van de gerichte VVE (Voor- en Vroegschoolse Educatie) programma's. De ouders van de peuter worden door de leidster geïnformeerd over de mogelijkheden. Het is de beslissing van de ouders of er gebruik wordt gemaakt van het VVE programma. Het Centrum voor Jeugd en Gezin maakt de doorverwijzing.
- Alle kinderen hebben kans op een goede ontwikkeling doordat harmonisatie plaats vindt van peuterspeelzalen en kinderopvang.

Daarnaast moet ieder kind tussen zijn tweede en vierde jaar gebruik maken van een voorschoolse voorziening, zodat het een zo optimaal mogelijke start maakt op de basisschool. Ukkie Pukkie werkt nauw samen met de Goede Herderschool. Voor de kinderen die naar de Goede Herderschool gaan verloopt de overstap heel soepel. In de voorschoolse periode worden educatief verantwoorde activiteiten aangeboden. Binnen de gemeente Ermelo is het streven dat de verschillende soorten kinderopvang steeds meer gaan samen werken. In het kader hiervan werken de verschillende organisaties van Ermelo samen in 'Kind Centraal'.

6. Normen en waarden

Het overbrengen van waarden en normen speelt in de opvoeding van de kinderen voortdurend een rol. Waarden geven uitdrukking aan de betekenis die mensen hechten

aan bepaalde gedragingen, dingen of gebeurtenissen. Het zijn ideeën of opvattingen die aangeven hoe belangrijk mensen iets vinden. Waarden zijn onmiskenbaar cultuurgebonden; ze veranderen in de loop van de tijd en variëren van samenleving tot samenleving.

Normen vertalen de waarden in regels en voorschriften hoe volwassenen en kinderen zich behoren te gedragen. Zo is bijvoorbeeld de norm behorende bij de waarde 'respect hebben voor elkaar', dat pesten, schelden en slaan niet worden toegestaan.

6.1. Opvoeden met verschillen in normen en waarden

Om zoveel mogelijk aan te kunnen sluiten bij de thuissituatie is goed overleg met de ouders belangrijk. Openheid en wederzijds respect staan daarin centraal. Andere ideeën over opvoeding moeten bespreekbaar zijn, zodat de leidsters en ouders kunnen leren omgaan met de verschillen en oog te hebben voor overeenkomsten. De leidster houdt rekening met culturele en individuele verschillen tussen peuters en zij sluit aan bij hun verschillende mogelijkheden, behoeften en interesses. Er is ruimte voor vrijheid en eigenheid van iedere peuter. Op de peuteropvang zijn peuters uit alle culturen welkom. De leidster verdiept zich in hun culturele gebruiken en gewoonten.

6.2. Regels en gewoonten

Duidelijke gedragsregels over wat wel en niet mag zijn nodig om het samenzijn in een groep voor alle peuters plezierig te laten zijn. Om veilig en plezierig samen spelen mogelijk te maken, leren de leidsters de peuters regels en gewoonten in het omgaan met elkaar. Gezonde en prettige gewoonten rond verzorging en voeding horen daar vanzelfsprekend ook bij. Ook het gebruik van speelgoed en ruimten is aan regels gebonden. Peuters leren het materiaal delen en om beurten te gebruiken. Peuters leren om op verschillende plaatsen te spelen met de daarvoor bestemde materialen.

7. Ontwikkelingsfasen van peuters

Er worden op de peuteropvang optimale ontplooiingskansen geboden ten aanzien van de volgende ontwikkelingsaspecten:

- **Motorische ontwikkeling:**

Voor kinderen is bewegen een heel belangrijk gegeven. Kinderen hebben plezier in bewegen en spelen vrijwel continu. Een goede motorische ontwikkeling levert voor het jonge kind een bijdrage aan de totale ontwikkeling. Belangrijk is dat kinderen veel buiten spelen en niet te vaak en te lang op een stoel zitten. De peuter heeft naarmate hij ouder wordt steeds meer de beheersing over zijn coördinatie en krijgt meer bedrevenheid in de fijne motoriek. Tijdens de creatieve activiteiten door bijvoorbeeld plak/verfwerkjes, kleien, grote kralen rijgen, wordt juist op die fijne motoriek een beroep gedaan. Afhankelijk van de fase waarin de peuter zit, biedt de leidster gepaste materialen aan.

- **Ontwikkeling van de zintuigen:**

Verscheidenheid in het aanbod van activiteiten en materialen prikkelen het horen, zien en voelen. Ten aanzien van deze aspecten zijn zand, water, verf en klei onmisbare ontwikkelingsmaterialen. Ook buitenactiviteiten zijn voor de ontwikkeling van de zintuigen belangrijk. Andere geluiden, geuren, materialen en dingen om te zien en/of te voelen stimuleren de kinderen in de ontwikkeling.

- Sociaal-emotionele ontwikkeling;

Peuters in de leeftijd van rond twee jaar hechten zich sterk aan enkele volwassenen. Daar voelen zij zich veilig bij. Het afscheid nemen na het brengen kan dan gedurende een periode moeilijk zijn. Het kind moet dan het vertrouwen krijgen dat de ouders hem echt weer komt ophalen. Ouders en de leidsters maken rondom het afscheid nemen duidelijke afspraken. Door het afscheid kort en bondig te houden kan de peuter aan het afscheid wennen en sneller over zijn verdriet heen komen.

De behoefte aan spelen met andere kinderen wordt groter. Dit spelen ontwikkelt zich van 'naast elkaar spelen' naar samenspelen. In het aanbod van de leidster zal het begrip 'samen' een belangrijke rol spelen.

Door de toenemende hoeveelheid indrukken die een twee- tot vierjarige krijgt zijn angsten en nare dromen niet ongewoon, want peuters hebben een grote verbeeldingskracht. Met fantasie- en imitatiespel kunnen kinderen hun ervaringen en emoties verwerken. Hierbij kunnen verkleedkleden, (poppenkast-) poppen en andere attributen om situaties uit te beelden, goed van dienst zijn. Peuters stellen zich steeds onafhankelijker op en krijgen inzicht in oorzaak en gevolg, in verleden, heden en toekomst. Zo krijgen ze ook steeds meer inzicht in wat wel en niet mag. De emoties worden regelmatig besproken door te kijken naar gezichtsuitdrukkingen van bijvoorbeeld Puk of door te vragen aan kinderen of ze vandaag vrolijk, verdrietig, boos of bang zijn en waarom. De gewetensvorming begint bij ongeveer drie jaar; het afkeuren van gedrag en het belonen is voor de leidsters een middel om het kind te helpen in zijn ontwikkeling en nooit een doel op zich. De leidster helpt het kind in zijn ontwikkeling door duidelijk te zijn in het stellen van regels en grenzen.

Grondregel is dat zoveel mogelijk wordt getracht negatief gedrag van een kind om te buigen tot acceptabel gedrag.

- Taalontwikkeling

Boekjes bekijken, voorlezen, vertellen en gesprekjes voeren horen tot de dagelijkse bezigheden van de leidsters. Peuters leren zo nieuwe woorden, begrippen en zinnen formuleren. Hierbij geldt: 'niet krompraten' met de kinderen, maar het goede voorbeeld geven. Dus niet 'doe jij lekker spelen'. Peuters leren immers door middel van imitatie van volwassenen. De communicatie tussen de kinderen onderling is eerder met één- of tweewoorden zinnen. Vanaf ongeveer drie jaar kan de peuter verwoorden wat hij bedoelt en kunnen woorden en daden op elkaar aansluiten. Tegen de tijd dat de peuter naar de basisschool gaat zal het voortdurend vragen naar het 'waarom' en het 'wanneer'; hiermee leert de peuter steeds meer betekenissen van woorden en begrippen kennen.

- Ontwikkeling van leren en denken (cognitieve ontwikkeling)

Voor kinderen is spelen leren. Spelsituaties en speelmaterialen bieden het kind een schat aan ervaringen die de basis zijn van al het leren in de toekomst. Op de peuteropvang wordt een peuter begeleid in dit leren door een aanbod van activiteiten en materialen die passen bij zijn of haar leeftijd. In pedagogische termen betekent dit aansluiting zoeken bij de gevoelige periode waarin een kind zit. Deze aansluiting impliceert ook dat grenzen verlegd kunnen worden. De peuter leert door het spelen allerlei begrippen, zoals: voor/achter/naast, de basis kleuren, Het rekenen wordt gestimuleerd door het benoemen van de vormen; rond/ vierkant en te meten; groot/klein/hoog/laag, enzovoort. Het spelenderwijs benoemen van dergelijke begrippen door de leidsters begint al in een vroeg stadium. Ook wordt er een begin gemaakt met het tellen bijvoorbeeld door het tellen van blokken, puzzelstukjes etc. Een

peuter vraagt naar het hoe en waarom van dingen. Een peuter heeft nog een concreet denkniveau, het abstracte denken ontwikkelt zich vanaf ongeveer vijf jaar.

8. Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE)

Voor- en Vroegschoolse Educatie is een ontwikkeling- en stimuleringsprogramma. VVE is een educatieve methode voor alle kinderen vanaf ruim twee jaar. Hiervan maakt Ukkie Pukkie gebruik. Op deze manier biedt Ukkie Pukkie peuters extra ondersteuning om achterstanden voor de start in groep 1 van het basisonderwijs, te verminderen of zelfs op te heffen. De gemeente Ermelo maakt geen gebruik van de zogenaamde gewichtenregeling. De leidsters van de peuteropvang observeren de peuters door middel van Bosos. Het is belangrijk dat de ontwikkeling zo duidelijk en zorgvuldig mogelijk wordt gevolgd en zo concreet mogelijk in kaart wordt gebracht. Bosos sluit zeer goed aan bij de ontwikkeling in de kinderopvang.

- de opbrengsten van peuters worden goed in kaart gebracht.
- van daaruit kan gericht gewerkt worden aan de ontwikkeling van de peuter.
- er wordt een zorgvuldige overgang gecreëerd naar de basisschool, waarbij het kind zich zonder problemen verder kan ontwikkelen.
- het voldoet aan de eisen die de inspectie stelt aan het volgen van jonge kinderen en het verantwoorden van de opbrengsten.

Wanneer er op 1 van deze momenten een zorg bestaat over de ontwikkeling van de peuter wordt er contact opgenomen met de ouders. Er wordt dan een aanbod gedaan om de peuter op te nemen in het VVE programma. De leidsters hebben in het verleden gebruik gemaakt van het taalprogramma: Ik ben Bas.

De leidsters zijn getraind in het VVE programma Puk & Ko. Jaarlijks wordt er modules gekozen voor verdieping/herhalen/bijscholing. Belangrijker nog dan het programma is hoe wij ermee werken. Wij als pedagogisch medewerkers bepalen in belangrijke mate de kwaliteit van het educatieve aanbod en de pedagogische kwaliteit van de opvang. Een VVE-programma kan daarbij ondersteunend zijn, maar de kwaliteiten en vaardigheden van de pedagogisch medewerker staan hierin voorop.

8.1. Dit is Puk & Ko

Peuters spelen het liefst de hele dag. Prima natuurlijk, want spelen stimuleert de ontwikkeling. Puk & Ko biedt u praktische handvatten om peuters bij de ontwikkeling te begeleiden. Spelenderwijs brengt u ze vaardigheden bij die een soepele overgang naar de basisschool garanderen. En de peuters? Die spelen er ondertussen lekker op los!

8.1.1. Brede Ontwikkeling

Puk & Ko is een totaalprogramma dat zich richt op de brede ontwikkeling van peuters. Taalontwikkeling staat daarbij voorop: spreken, luisteren en uitbreiding van de woordenschat. Daarnaast is er in Puk & Ko aandacht voor sociaal communicatieve vaardigheden en een eerste oriëntatie op rekenen. Zie verdere uitwerking in hoofdstuk 7 onder taalontwikkeling en ontwikkeling van leren en denken.

8.1.2. Voor elke peuter

Puk & Ko is te gebruiken op alle peuterspeelzalen. Het programma houdt rekening met verschillen in (taal)ontwikkeling binnen een groep. Daardoor is de uitgave niet alleen geschikt voor peuters met een taalachterstand, maar krijgen ook taalvaardige peuters voldoende uitdaging. Puk & Ko is uiteraard ook inzetbaar in meertalige groepen. Daarnaast komen beginnende gecijferdheid en de sociaal communicatieve ontwikkeling expliciet aan bod. Dit gebeurt binnen de context van aansprekende thema's, waarin de rol Puk een belangrijke rol speelt.

8.1.3. Communicatie over en weer

Puk & Ko biedt peuters tal van uitdagende activiteiten. De kinderen leren spelenderwijs en doen zelf ontdekkingen. Puk & Ko werkt met thema's die aansluiten bij de beleavingswereld van peuters. De speelse activiteiten lokken communicatie over en weer uit, waardoor een rijk taalaanbod ontstaat. Zo kunt u gericht inspelen op de taalontwikkeling. De activiteiten passen perfect in het dagritme van een peuteropvang. Puk & Ko kent geen vaste volgorde waarin de thema's aan bod moeten komen.

8.2. Peuter met VVE indicatie

Vanaf 1 augustus 2020 is het VVE-aanbod uitgebreid naar 960 uur (meestal 16 uur per week). De peuters die VVE worden aangeboden komen aan het einde van hun bezoek aan de peuteropvang op een gemiddelde van 16 uren per week uit. VVE wordt aangeboden vanaf 2,5 jaar.

Dat een peuter verplicht 4 dagdelen moet komen, heeft de volgende reden: om aan de wet- en regelgeving te voldoen, moet een peuter met een VVE-indicatie 16 uur per week afnemen. De gemeente financiert met geld van de Rijksoverheid het derde en vierde dagdeel. Wij leggen verantwoording af aan de gemeente en de gemeente moet vervolgens zelf ook weer verantwoording afleggen aan de Rijksoverheid. Er kan dus niet gekozen worden om slechts 1 'gratis' dagdeel af te nemen, er wordt dan niet voldaan aan de landelijke wet- en regelgeving. Wanneer een peuter structureel uren mist zal de pedagogisch medewerker van de peutergroep in gesprek gaan met de ouder. Als er geen duidelijke reden is, kan het zijn dat het gratis derde en vierde dagdeel peutergroep voor een kind moet beëindigen. We nemen deze beslissing nooit alleen maar in overleg met ouders, de pedagogisch beleidsmedewerker VVE en het CJG.

Vanaf 1 januari 2022 wordt er door de VVE-coach 10 uur per doelgroep peuter geïnvesteerd. Denk hierbij aan coaching gesprekken met pm'ers, door ondersteuning te bieden bij het opstellen van een handelingsplan en door afstemming met ouders en CJG. Voor de verantwoording verwijs ik naar het werkplan van de VVE-coach.

Als een peuter in het VVE programma zit worden er extra inspanningen gedaan om de ontwikkeling van deze peuter te stimuleren. Er is een begin en eind gesprek waarbij het CJG, de pedagogisch beleidsmedewerker VVE, ouder(s)/verzorger(s) en de mentor bij aanwezig zijn. Er zijn voortgangsgesprekken waarbij de ouder(s)/verzorger(s) en mentor bij aanwezig zijn.

De mentor maakt een handelingsplan waarin zij SMART-doelen formuleert. Dit zijn kleine doelen die aansluiten bij het niveau van de peuter. We kijken naar de interesse van de peuter en passen daar de activiteit op aan. Een handelingsplan wordt voor 6 weken opgesteld. Na deze periode wordt gekeken of het doel is gehaald. Zo ja, dan wordt er gekeken wat het volgende stapje kan zijn. Zo niet, wat is er nodig om het wel te

laten slagen? De VVE coach kijkt mee. De handelingsplannen worden gedeeld met de ouders. Als het nodig is worden er uren ingezet om een pm'er de gelegenheid te geven om extra aan de slag te gaan met deze doelgroep peuter. Het thema met daarin de activiteiten en de woorden die hierbij aan bod komen worden aan ouder(s) uitgelegd en meegegeven. De peuters worden geobserveerd en de ontwikkeling wordt bijgehouden in Bosos.

8.3 Hoe gaan we om met anderstalige peuters?

Het is belangrijk dat we weten wat de beginsituatie is. Gaat het om kinderen die uit een ander land komen en net in Nederland zijn komen wonen of zijn het kinderen die thuis een andere taal spreken. Door hiervan op de hoogte te zijn weten we met welke stap we moeten starten. Tijdens het proces houden we in de gaten in welk stadium het kind zich bevindt. Hier verbinden we geen tijd aan.

We zijn ons er bewust van dat kinderen eerst passief de taal opnemen. In de omgang met anderstalige kinderen op de groep gebruiken we de volgende richtlijnen.

- Emotionele veiligheid en rust creëren als randvoorwaarde.
We zorgen ervoor dat het kind zich veilig voelt. Hiervoor creëren we een vaste structuur, een rustige omgeving en aandacht voor het kind.
- Basiscommunicatie mogelijk maken.
We combineren simpele gebaren met gesproken taal, eventueel met ondersteuning van afbeeldingen of foto's. Dit is de wen periode. Het kind spreekt nog geen Nederlands maar begrijpt/herkent het wel.
- Omgekeerde taalstimulering.
Dit betekent geen breed en rijk maar juist een klein taalaanbod gericht op de eerste duizend meest voorkomende en meest gebruikte woorden in het leven van een kind.
- Effectieve interactie.
We zien dat het kind reageert door te knikken of te wijzen. We stellen gesloten vragen. Door goed te kijken naar het kind zien we wat het kind leuk vindt of begrijpt. Het is belangrijk dat we aansluiten bij de belevingswereld van het kind.
- Verbeteren, modelleren en uitbreiden.
Wij laten zien dat we het kind begrijpen. Eventueel herhalen we de zin in correct Nederlands als dit nodig is.
- Nederlandse taal aanleren.
De kinderen spelen in een taalrijke omgeving. De interactie tussen kinderen is waardevol. Dit kan worden gestimuleerd met hulp van (bewegings)activiteiten. Doordat we woorden herhalen en laten zien wat er wordt bedoeld onthouden kinderen woorden. Door ons te houden aan vaste routines bieden we veiligheid, faciliteren de zelfredzaamheid en vergroten het zelfvertrouwen van kinderen. Hierbij gebruiken we dezelfde woorden zodat de kinderen weten welke actie hierbij hoort en ze deze woorden gaan gebruiken.

8.4. Teamsamenstelling

In een peutergroep van maximaal 16 peuters zijn er altijd twee gekwalificeerde leidsters die ook zijn opgeleid in VVE aanwezig. Ukkie Pukkie hanteert altijd het vier-ogenprincipe. Ukkie Pukkie is een VVE gecertificeerde peuteropvang. Zij heeft kinderen die tot de VVE doelgroep horen en die niet tot de VVE doelgroep horen.

De vaste leidsters voldoen aan de opleidingseisen, die voor het werken in een Peuteropvang gelden. Alle leidsters zijn in het bezit van het diploma kinder-EHBO. Het kan voorkomen dat de invalkracht nog niet alle benodigde diploma's in het bezit heeft. Zij werkt altijd samen met een leidster die wel alle benodigde diploma's heeft. Er wordt geregeld dat zij op korte termijn de benodigde opleiding kan starten.

Ook zijn er regelmatig stagiaires van diverse opleidingen aanwezig en worden de leidsters soms ondersteund door vrijwilligsters. De vrijwilligster telt niet mee in de berekening voor de BKR. Voor alle betrokkenen is er een VOG (Verklaring omtrent het gedrag) aanwezig. Voor stagiaires die in het kader van een zogenaamde snuffelstage een week meelopen wordt er geen VOG aangevraagd. Zij werken niet zelfstandig, zij lopen mee met een pm'er.

Bij ziekte van een van de pm'ers wordt er een beroep gedaan op een andere gekwalificeerde leidster. Meestal is dit een van de collega's. Incidenteel wordt er een stagiaire ingezet als vervanger van de zieke pm'er. Het aandeel van het aantal beroepskrachten in opleiding en stagiaires dat formatief wordt ingezet is niet groter dan een derde van het minimaal aantal in te zetten pm'ers op een kindercentrum. De vrijwilligsters krijgen een overeenkomst 'vrijwilliger' peuteropvang. Deze overeenkomst wordt doorgesproken met de vrijwilligster.

8.5. Ouderbetrokkenheid

Betrokkenheid van de ouders heeft een positieve invloed op het leerproces van het kind. Daarom ligt er op de peuteropvang een extra uitgave: Puk & Ko Thuis. Deze uitgave mogen ouders lenen. De uitgave bevat speelse materialen en activiteiten waarmee ouders de ontwikkeling van hun kind kunnen stimuleren.

8.6. Observatie

Door het dagdeel heen worden de kinderen geobserveerd door de leidsters. Aan de hand van deze observaties wordt de ontwikkeling van de peuters bijgehouden. Daarnaast wordt gekeken op welk gebied een peuter extra stimulering kan gebruiken. Bovendien wordt aan de hand van deze observaties gekeken waar de interesses van de peuters liggen, zodat door activiteiten in de kleine kring hieraan tegemoet wordt gekomen. Elke peuter krijgt een mentor toegewezen. Deze mentor werkt op de groep waar de peuter is geplaatst. Zij volgt de ontwikkeling van het kind en is het eerste aanspreekpunt voor ouders. De ouder(s) worden mondeling geïnformeerd over wie de mentor is van hun peuter. Naast de mentor wordt er een 2de vaste pedagogisch medewerker aan het kind gekoppeld. Als het kind aanwezig is moet de mentor of de 2de pedagogisch medewerker aanwezig zijn. Hierdoor is er meer stabiliteit en meer ruimte voor pedagogisch maatwerk. Nadat de peuter is begonnen wordt de ouder op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen. Ukkie Pukkie vindt het belangrijk dat er laagdrempelig contact is. Dit betekent in de praktijk dat er korte gesprekken plaatsvinden bij brengen en halen. Is er behoefte aan een echt gesprek wordt dit gepland. Dit kan door de pedagogisch medewerkers of ouders worden aangevraagd. Voordat een peuter 4 jaar wordt of dat hij door een andere reden de peuteropvang gaat verlaten is er altijd een eindgesprek.

8.7. Mentorschap

Mentoring is een één –op- één interactief proces waarbij de mentor het leren van de peuter begeleidt. Zij richten zich samen op de persoonlijke ontwikkeling. Mentoren zetten hun kennis, bekwaamheid en (levens)ervaring in om peuters te helpen hun ontwikkelingsdoelen te bereiken.

8.8. Doorgaande lijn

De peuteropvang werkt nauw samen met Goede Herderschool. In de praktijk betekent dit dat er een 'warme' overdracht plaatsvindt wanneer de peuters naar groep 1 van de Goede Herderschool gaan. De ouders mogen bij deze overdracht aanwezig zijn. De ib'er van de Goede Herderschool bezoekt de peuteropvang een aantal keren per jaar. Wanneer er overleg plaatsvindt over 1 van de peuters wordt hiervoor vooraf toestemming gevraagd aan de ouders en er wordt gevraagd of ouders hierbij aanwezig willen zijn. De peuteropvang leidsters zijn aanwezig bij de onderbouw vergaderingen van de Goede Herderschool.

Wanneer een peuter naar een andere lagere school dan de Goede Herderschool gaat zal er alleen een 'warme' overdracht plaatsvinden wanneer dit een peuter betreft die gebruik maakt van het VVE programma. Als er door de VVE-peuters (kleuters) in de toekomst gebruik wordt gemaakt van de BSO doet de juf van groep 1 de overdracht aan de BSO.

8.9. Boekstart

Visie

Voorlezen draagt bij aan de ontwikkeling van een gevarieerde woordenschat, het prikkelt de fantasie en verhoogt de saamhorigheid. Het is een gezellig moment en rustpunt tijdens de dagelijkse activiteiten. Als kinderen al heel jong op een leuke manier worden voorgelezen draagt dit bij aan taalstimulering en een goede taalontwikkeling. Belangrijk hierbij is zo dicht mogelijk bij de belevingswereld te blijven. Hierbij worden de peuters gestimuleerd om actief mee te denken en mee te doen.

Doel

Hoe jonger het kind op een plezierige manier te maken krijgt met boeken lezen, des te meer kans is dat hij als volwassene zelf een actieve lezer wordt. De doelen die we nastreven zijn:

- bevorderen leesplezier
- stimuleren taalontwikkeling
- ontwikkelen van de fantasie
- stimuleren van de persoonlijke ontwikkeling
- stimuleren sociale ontwikkeling
- ouders actief te laten deelnemen en ze enthousiasmeren voor het voorlezen

De doelgroep peuters maken eerder kennis met het boek wat in de 'grote' kring wordt voorgelezen. Dit gebeurt tijdens de 'kleine activiteit'. Door deze werkmethode kunnen deze peuters meedoen tijdens het voorlezen in de 'grote' kring. Bovendien geeft het voorlezen van hetzelfde boek houvast en herkenning waardoor een peuter trots mee

gaat doen. Er wordt elke dag voorgelezen. Momenten van voorlezen zijn: tijdens de 'grote kring', door ouders bij het brengen, individueel en kleine groep voorlezen door leidsters/stagiaires/vrijwilligsters.

De peuteropvang maakt gebruik van een kist met boeken die door de bibliotheek wordt verstrekt. Deze wordt elke 8 weken gewisseld.

De boeken worden afgestemd op de thema's waarover Ukkie Pukkie werkt. De boekhoek is duidelijk aanwezig, hier liggen boeken die de kinderen kunnen pakken. Er wordt een boek van de maand gekozen. In de nieuwsbrief is er aandacht voor dit boek en het voorlezen in ruime zin. Ook wordt er deelgenomen aan landelijke leesbevorderingsprojecten zoals: De Nationale Voorleesdagen. Na het eten en drinken worden de kinderen gestimuleerd om een boek te gaan lezen.

Er is een voorleescoördinator en alle leidsters zijn getraind in interactief voorlezen.

Bij de taalontwikkeling van kinderen spelen ouders een essentiële rol. Kinderen in taalarme gezinnen lopen een groter risico laaggeletterd te worden. Wij vinden het belangrijk dat ouders weten hoe je de taalontwikkeling van hun kind kunnen stimuleren. Wij betrekken deze ouders bij het programma. Ook maken wij hun attent op de vele cursussen die worden georganiseerd. Het advies wordt gegeven om boeken te lezen en wijzen hun erop dat dit via een lidmaatschap van de bibliotheek kan. Dat bovendien hun kinderen gratis lid (tot 18 jaar) kunnen worden.

9. Dagritme en indeling

In de groep werken we in een vaste structuur die voor de kinderen zichtbaar is gemaakt d.m.v. de dagritme kaarten. Een dagdeel ziet er dan als volgt uit:

- Kinderen worden gebracht, maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag tussen 08.15 en 08.45 uur, op woensdag tussen 8.30 en 09.00 uur
- Vrij spelen in de hoeken en aan de tafels
- Allerlei activiteiten
  - kinderen knutselen
  - kinderen spelen vrij
  - uitvoeren van de activiteit, thema gericht door VVE en overige peuters
- Zaal opruimen met peuters, handen wassen en WC bezoek
- Eten en drinken aan de tafels
- Beweegmoment
- Starten met het verschonen van de luiers, gebruik digibord voor de overige peuters
- Kring met onder andere aandacht voor opening, het thema en voorlezen
- Buiten spelen als dit echt niet mogelijk is, er een binnen activiteit of gymzaal
- Afscheid nemen, maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 12.15 uur, op woensdag om 12.30 uur

9.1. Op de groep

De peuters komen op vaste dagdelen naar de peuteropvang. Er worden 2 dagdelen geadviseerd uit pedagogisch oogpunt. Er wordt gestreefd dat peuters op deze dagdelen in ieder geval één dezelfde leidster hebben. Op de peuteropvang bestaan de groepen uit maximaal 16 peuters. De groepen worden bezocht door kinderen in de leeftijd twee tot vier jaar. Er is sprake van 1 groep op deze locatie.

9.2. Dagindeling

Voor peuters is het belangrijk dat ze zich veilig en vertrouwd voelen. Een vast programma geeft het kind houvast, vergroot het gevoel van veiligheid en vertrouwdheid. Op de peuteropvang wordt daarom gewerkt met een vaste dagindeling, zie indeling hierboven. De kring wordt begonnen met gebed en Christelijke liedjes.

9.3. Buitenspelen

Er wordt veel buiten gespeeld. Het streven is om op tijd naar buiten te gaan. In de thema's worden activiteiten bedacht die buiten worden gedaan. Ook met slechter weer gaan we naar buiten. Er wordt gebruik gemaakt van allerlei materialen denk hierbij ook aan materialen die 'normaal' weggegooid worden zoals uitgebloeide bloemen, kartonnen dozen etc. Tijdens het buitenspelen wordt er aandacht besteed aan lijf en zintuigen. Denk aan rollen, voelen, kruipen. De rol van de pm'er is belangrijk. Als peuters iets niet kunnen wordt ervoor gezorgd dat het op een andere manier wel lukt. Zoals ballen vangen met een doos als het met de handen nog niet lukt.

9.4. Wennen

Er wordt bewust omgegaan met de wenperiode, omdat het belangrijk is dat nieuwe peuters snel vertrouwen in de leidster krijgen. Het wennen verloopt bij het ene kind makkelijker dan bij het andere. De gewenningsperiode wordt stapsgewijs opgebouwd. Er wordt geadviseerd om als eerste stap samen met één of beide ouder(s) de groep te bezoeken waar de peuter geplaatst wordt. Ook bij ouders speelt het proces van loslaten een rol.

Daarna wordt gekeken hoe het verder gaat. De peuters bezoeken twee dagdelen de speelzaal (bij VVE kinderen is dit drie tot vier dagdelen). De peuters die VVE worden aangeboden komen aan het einde van hun bezoek aan de peuteropvang op een gemiddelde van 16 uren per week uit.

Ukkie Pukkie biedt geen dagopvang. Is er een vraag naar een extra incidenteel dagdeel wordt de peuter ingedeeld als er ruimte is. Is er een vraag naar een vast derde dagdeel wordt de peuter geplaatst als er ruimte is. Deze derde dagdelen vallen niet onder de subsidieregeling die is gemaakt tussen de gemeente Ermelo en Ukkie Pukkie. Zij worden apart verrekend. Tijdens het wennen is er regelmatig contact met de ouders. Hierover worden afspraken gemaakt door de leidster met de ouders. Blijkt het toch moeizaam te gaan op de speelzaal dan wordt, na overleg tussen de leidsters en ouders, de plaatsing tijdelijk beëindigd.

9.5. Afscheid nemen

De peuter en ouder worden persoonlijk begroet bij het binnenkomen. De meeste ouders blijven nog even spelen, waardoor de overgang van thuis naar de speelzaal gemakkelijker verloopt. Als de ouder vertrekt, helpt de leidster als het nodig is bij het afscheid nemen. Het is vooral voor de jonge peuters erg belangrijk, dat hier zorgvuldig mee wordt omgegaan. Peuters moeten weten wanneer hun ouder er nog wel is en wanneer niet. Vertrekken zonder afscheid nemen maakt peuters angstig en onzeker. Duidelijkheid wordt gegeven doordat de leidster samen met de peuters de ouders uitzwaait. Ook voor een peuter, die al gewend is op de speelzaal kan het moeilijk zijn om afscheid te nemen. Voor andere peuters is het juist goed om het afscheid zo kort

mogelijk te houden. Het langer blijven van de ouder heeft hier een omgekeerd effect. De leidster bepaalt samen met de ouder het juiste moment van afscheid nemen. Peuters kunnen zich alleen veilig en vertrouwd voelen als ze weten, dat ze ook weer worden opgehaald. Door het aangeven van een duidelijk oriëntatiemoment wordt het tijdstip van ophalen voor de peuter zo concreet mogelijk. Aan het eind van de ochtend of de middag komen de ouders hun peuter ophalen. Om hier alle aandacht aan te kunnen geven, zorgt de leidster ervoor dat rond dit tijdstip alle activiteiten zijn afgerond. Voor de ouder is het leuk om te horen wat hun peuter die ochtend of middag heeft gedaan. Zowel bij het halen en brengen is er ruimte voor overdracht van verantwoording of het melden van bijzonderheden. Is er meer tijd nodig dan wordt er een afspraak gemaakt. Het is belangrijk dat ouders hun kind afscheid laten nemen van de leidster. Het dagdeel wordt afgesloten en de leidster weet wie er weg gaat.

9.6. Ziekte/afwezigheid

Ouders melden de peuters die door ziekte of een andere reden niet deel kunnen nemen, af bij de leidster. Leidsters vragen de ouders hun peuter thuis te houden of op te halen als het kind zich niet kan handhaven in de groep omdat het hangerig is, huilbuien of pijn heeft. Een ziek kind voelt zich niet thuis op de peuteropvang. Het is wenselijk dat de ouders de leidster informeren als de peuter in aanraking is geweest met een besmettelijke ziekte. Omgekeerd zal de leidster de ouders informeren als er een besmettelijke ziekte heerst op de peuteropvang. Sommige kinderziektes zijn besmettelijk, maar wanneer bekend is dat een kind de betreffende ziekte heeft is het besmettingsgevaar juist alweer geweken. Besmettelijkheid van een ziekte is dus niet altijd een reden dat een kind niet kan komen naar de kinderopvang. Wanneer er hoofdluis heerst, zullen er passende maatregelen worden genomen. Op het inschrijfformulier wordt er gevraagd of de peuter is gevaccineerd.

Bij twijfel over de afwezigheid van een peuter wordt er contact met u opgenomen. Richtlijnen hiervoor zijn opgenomen in de risico monitor.

9.7. Feesten en rituelen

Voorspelbaarheid in het groepsgebeuren zit ook in de dagelijkse en feestelijke gewoonten en rituelen. Samen met de peuter zwaaien naar zijn vertrekkende ouder, samen zingen voor het eten en drinken, het zingen en trakteren bij de verjaardag van de peuter of bij het afscheid van de groep. Feestvieren is samen plezier maken, samen van de sfeer genieten en samen van de traktatie genieten. Feestvieren roept ook emoties op zoals blij en vrolijk zijn, maar het ongewone kan voor de peuter al spannend of zelfs angstig zijn. Doordat feesten regelmatig gevierd worden, leert de peuter met deze emoties omgaan. Het vieren van feesten gebeurt bovendien vaak in vaste volgorde, zodat de peuter weet wat er gaat gebeuren. Zo wordt bv. de spanning van een eigen verjaardag ook minder groot. Een verjaardag wordt aangepast aan de individuele behoefte van de peuter. Niet iedere peuter staat graag in het middelpunt van de belangstelling.

Er wordt aandacht besteed aan de volgende feesten:

- Kerst en Pasen
- Het sinterklaasfeest

- Verjaardagen van peuters en juffen
- Afscheid van peuters
- Vaderdag en Moederdag
- Koningsdag
- Jaarfeest

Op de peuteropvang wordt gebruik gemaakt van thema's. Bij de keuze van het thema wordt rekening gehouden met de belevingswereld van de peuter. De seizoenen en de jaarfeesten zijn steeds weer terugkerende thema's. De peuters genieten van de sfeer en de gezelligheid. Ook leren ze spelenderwijs iets nieuws.

9.8. Hoeken

De groepsruimte is ingedeeld in een aantal duidelijke hoeken:

De huishoek, de autohoek, de leeshoek. Op de tafels liggen altijd spellen en puzzels. Er wordt gevarieerd met themadozen zoals: de boerderij, de ark van Noach, speeltuin etc.

Materialen

In de verschillende hoeken is veel materiaal te vinden om de kinderen zoveel mogelijk ervaringen op te laten doen.

10. Verzorging

Goede verzorging van de peuters vormt een basisvoorwaarde voor goede opvang. De leidsters besteden daarom veel aandacht aan het welzijn van de kinderen. Bij die verzorging spelen lichamelijke veiligheid, hygiëne en het in stand houden en bevorderen van de gezondheid van de peuter een belangrijke rol. Zie het beleidsplan veiligheid en gezondheid peuteropvang Ukkie Pukkie dat aan de hand van de Ri-monitor is gemaakt.

10.1. Lichamelijke veiligheid

In de peuteropvang, maar ook daarbuiten, is en blijft de leidster alert op alles wat de veiligheid van het kind kan bedreigen. In de groepsruimte bewaakt de leidster de veiligheid van het spelmateriaal en meubilair. Kapot materiaal laat zij op tijd repareren of gooit het weg. Schadelijke stoffen, zoals schoonmaakmiddelen staan hoog opgeborgen. Hete koffie en thee worden veilig weggezet. Scharen, prikpennen en nietmachines worden alleen gebruikt waar de leidster bij is.

De leidster voorkomt dat kinderen ongemerkt alleen naar buiten of van het terrein af kunnen lopen. Hiervoor gaat de buitendeur op de klip. De buitenruimte wordt gecontroleerd op glas, kattenpoep en ander afval. Er is altijd toezicht bij het buitenspelen en het hek is op slot. Hiernaast wordt er gelet op touwtjes aan kledingstukken en/of gevaarlijke sieraden vanwege verstikkingsgevaar of gevaarlijke situaties.

10.2. Hygiëne

Elke leidster is met haar collega's verantwoordelijk voor een schone groepsruimte. Na elke verschooning maakt de leidster de commode schoon. Het speelgoed krijgt twee keer

per jaar, of eerder wanneer dat nodig is, een grote beurt in samenwerking met ouders. De leidster controleert of de toiletten schoon en fris zijn. De leidster ventileert de groepsruimte regelmatig. Zij voorkomt tocht en draagt zorg voor een prettige temperatuur in de ruimte (als dit mogelijk is) omdat peuters elkaar zo gemakkelijk aansteken, wordt er goed op vieze neuzen gelet en snuit de leidster regelmatig hun neus. Zo nodig veegt zij vieze monden af nadat de peuters iets gegeten of gedronken hebben. De peuter wordt dit ook zelf geleerd, net als handen wassen na gebruik van het toilet. Het verschonen of naar het toilet gaan, gebeurt op een vast tijdstip op de ochtend of de middag. Vanzelfsprekend ook wanneer de peuter een vuile luier heeft of wanneer de peuter aangeeft dat hij naar het toilet moet. Handen worden gewassen met zeep zo vaak als nodig is. Denk aan na het verschonen of wc-bezoek.

Wanneer peuters behoefte hebben aan privacy rond hun persoonlijke verzorging, zoals alleen naar het toilet gaan, dan respecteren we dat. Het verschonen of naar het toilet gaan, is een moment voor individueel contact van de leidster met het kind. De leidster geeft ook in persoonlijke hygiëne het goede voorbeeld.

De ontwikkeling van zindelijkheid

Het zindelijk worden van peuters wordt gezien als een individueel en geleidelijk proces. Er wordt uitgegaan van het tempo van de peuter. De peuter kan zo nodig gestimuleerd worden. Vaak is zien, ook zelf willen doen. Zindelijk worden, wordt in samenwerking met ouders regelmatig besproken.

10.3. Eten en drinken

Met elkaar eten en drinken biedt een moment van rust. De peuters wachten op elkaar en hebben contact met elkaar en de leidster. De leidster houdt hierbij rekening met het dieet van een peuter of de voorkeur van ouders voor andere voeding voor hun peuter (bv. Vegetarisch, allergisch of vanwege geloof). Ouders zorgen zelf voor 'verstandig' eten en drinken. Als er wordt geconstateerd dat peuters ongezond eten meenemen wordt ouders/verzorgers verzocht dit aan te passen. We verwijzen naar het voedingsbeleid van Ukkie Pukkie.

Wanneer leidsters of peuters trakteren dan doen zij dat met gezonde, lekkere dingen die weinig of geen suiker bevatten.

11. Hanteren 4 ogen principe

Op de peuteropvang hanteren wij het 4 ogen principe. Dit betekent in de praktijk dat er altijd 2 personen aanwezig zijn in de groep. De wc's en commode bevinden zich in een aparte afgesloten ruimte bij de zaal. Deze ruimte is voorzien van ramen en goed zichtbaar. De zaal heeft aan alle kanten ramen en is daardoor vanaf de gang en buiten te zien. Het buitenspelen wordt begeleid door minimaal 1 pm'er. Het buitenspeelplein is goed zichtbaar van alle kanten.

12. Observeren en signaleren

Iedere peuter ontwikkelt zich op zijn eigen tempo en op zijn eigen manier. Bij de meeste peuters is geen reden tot bezorgdheid, maar soms kunnen er vragen opkomen over het

gehoor, het gezichtsvermogen, de motoriek, taal- en spraakontwikkeling, de opvoeding of het gedrag.

De leidster bespreekt haar bevindingen met de ouders. In dit gesprek is ruimte voor het uitwisselen van informatie met als uiteindelijke doel een oplossing te vinden waar iedereen zich prettig bij voelt. De peuter mag deelnemen aan het VVE programma. Hiervoor maakt de peuter gemiddeld 16 uur per week gebruik van de peuteropvang.

De leidster kan zelf door middel van verschillende observatiemethoden het eventuele probleem helder krijgen. Ook kan zij haar collega('s) om advies vragen.

Tijdige signalering van een eventuele achterstand of ontwikkelingsstoornis maakt het mogelijk om advies en hulp in te schakelen waardoor de nadelige gevolgen zo beperkt mogelijk blijven.

De peuteropvang heeft ten aanzien van opvoedvragen een verwijzende taak en fungeren als intermediair bij het tot stand brengen van een aanbod voor opvoedingsondersteuning.

Een leidster kan gebruik maken van advies van externe deskundigen na toestemming van de ouders. Dit zijn mensen die gespecialiseerd zijn in problemen die kunnen optreden bij opgroeiende peuters, zoals een logopediste, orthopedagoog, kinderfysiotherapeut of consultatiebureauarts. Dit kan ook bij het centrum voor jeugd en gezin (CJG Ermelo). Wanneer er geen toestemming wordt gegeven kan de leidster alleen of informatieve manier advies vragen zonder de naam van het kind te noemen.

Ouders hebben de primaire verantwoordelijkheid voor hun peuter. Wanneer ouders niets doen met het advies en geen verdere stappen ondernemen of toestemming geven tot, dient de leidster dit te allen tijde te respecteren. Hierop is één uitzondering: bij een vermoeden van kindermishandeling wordt contact opgenomen met het advies en meldpunt kindermishandeling. Regelmatig worden de leidsters geïnformeerd over de ontwikkelingen en signaleren op het gebied van kindermishandeling.

In 2012 wordt de nieuwe meldcode kindermishandeling ingevoerd. De vaste leidsters zijn getraind in deze meldcode.

Medewerkers volgen indien nodig de werkwijze zoals opgenomen in het protocol huiselijk geweld en kindermishandeling.

13. Kinderen met een handicap of verstandelijke beperking

Ook peuters met een handicap of verstandelijke beperking zijn welkom op de peuteropvang. De toelating van kinderen met een beperking gebeurt in nauw overleg met de ouders en eventueel hulpverlenende instanties.

Elke vraag wordt apart bekeken op de volgende punten:

- Kan de peuteropvang het kind bieden wat het nodig heeft?
- Zijn er speciale voorzieningen nodig?
- Na plaatsing is er regelmatig overleg met de ouders en evt. andere betrokken instellingen die het kind bezoekt. Doel van het overleg is een zo goed mogelijk afgestemde begeleiding van het kind.

In alle gevallen weegt de leidster zorgvuldig af of er voldoende tijd, deskundigheid, ervaring en middelen in de groep aanwezig zijn om de peuter met een beperking goed op te kunnen vangen.

14. Scholingsbeleid

In overleg met de gemeente verdiepen wij ons in actuele onderwerpen. Ukkie Pukkie is vertegenwoordigd tijdens de vergadering 'Kind Centraal' van de gemeente Ermelo. De nieuwste ontwikkelingen op kinderopvanggebied worden hierin gevolgd. Alle leidsters zijn geschoold in interactief voorlezen. De leidsters zijn aanwezig bij onderwijsinhoudelijke vergaderingen van de Goede Herderschool. De leidsters nemen deel aan studiedagen van de onderbouw van de Goede Herderschool zodat er regelmatig wordt geschoold op dit vlak. In februari 2018 hebben 2 leidsters ook op papier het benodigde niveau 3F voor spreekvaardigheid gehaald. Er is een opleidingsplan aanwezig. In 2022 zijn 2 pm'ers getraind om laaggeletterdheid bij ouders/verzorgers te herkennen.

De pedagogisch medewerkers worden gecoacht door de lb'er van de Goede Herderschool, per fulltime formatieplaats wordt minimaal 10 uur coaching per jaar gerekend. Zij bezoekt regelmatig de werkvloer, er kan altijd een beroep op haar worden gedaan. Er vinden een op een gesprekken plaats. Als coach coacht zij ons bij de dagelijkse werkzaamheden op de groep. Er is totaal 12 uur per jaar beschikbaar voor coaching.

Zij krijgt de agenda en notulen van de vergaderingen. Indien nodig is zij daarbij aanwezig. Ook wonen de pedagogisch medewerkers de vergaderingen van de onderbouw bij. Tijdens deze overleggen vindt uitwisseling van diverse onderwerpen plaats en wordt de doorgaande lijn verder vormgegeven. Deze vergaderingen staan onder leiding van de onderbouw coördinator. Als VVE pedagogisch beleidsmedewerker wordt de lb'er 50 uren per jaar ingezet. Hier valt de ontwikkeling en implementatie van het pedagogisch beleid onder. Zij verzorgt ook de jaarlijkse bijscholing VVE, zie opleidingsbeleidsplan.

De beroepskrachten in opleiding, stagiairs of vrijwilligers krijgen een pedagogisch medewerker toegewezen als begeleider. De begeleider kijkt mee naar wat er moet worden gedaan. Dit is afhankelijk van het niveau van de opleiding. De stagiaires voeren allerlei opdrachten uit met de kinderen, zowel individueel als in groepsverband. In eerste instantie gaat dit onder begeleiding en visie van de begeleider, later ook zelfstandig. Deze opdrachten kunnen variëren. Er is altijd sprake van verzorgende/begeleidende activiteiten, rapporteren en observaties. Bij observaties vraagt de stagiaire toestemming aan de ouder/verzorger. Als opdracht kan ook een gesprek met ouders/verzorgers plaatsvinden. Zij worden van tevoren op de hoogte gesteld dat het gaat om het oefenen van een gesprek door de stagiaire. Elke week vindt er een voortgangsgesprek plaats waarin de leerdoelen worden besproken, hoe het gaat en wat er gedaan moet worden. Er worden gesprekken met de coach van de opleiding gepland.

Gaat het om inzet van een vrijwilliger dan vindt er een gesprek plaats over de verwachtingen van de vrijwilliger en wat Ukkie Pukkie kan bieden. Momenteel is er een vrijwilliger op de donderdagochtend aanwezig die een verstandelijke beperking heeft. Zij krijgt leerdoelen en taken die met haar coach en de begeleider van Ukkie Pukkie zijn

afgesproken. Deze worden een aantal keren per jaar geëvalueerd. Ouders zijn geïnformeerd dat zij geen pedagogisch medewerker is.

Nieuwe werknemers zijn verplicht om het pedagogisch beleidsplan door te nemen zodat zij weten hoe er wordt gewerkt en wat er wordt verwacht van hen.

15. Ouderbeleid

Visie op ouderbeleid, zie ook beleidsplan ouderbetrokkenheid.

Ouders vormen niet de primaire doelgroep van de peuteropvang. Om peuters optimale ontwikkelkansen te kunnen bieden, heeft de peuteropvang wel een taak ten opzichte van ouders. Niet in de laatste plaats omdat ouders verantwoordelijk zijn en blijven voor hun peuters. De sluitende aanpak (het vormgeven van de doorgaande ontwikkelingslijn) zal in de eerste plaats door de ouders in de thuissituatie vormgegeven moeten worden. Informatie-uitwisseling, overleg en afstemming m.b.t. de aanpak van de individuele peuter zijn taken die de speelzaal ten opzichte van ouders heeft. Voor veel ouders werkt deze informatie-uitwisseling als opvoedingsondersteuning. Daarnaast blijkt de peuteropvang in toenemende mate voor ouders op het gebied van opvoeding een vraagbaakfunctie te vervullen. Door het laagdrempelige karakter leggen ouders vrij gemakkelijk vragen, zorgen en/of andere opvoedkwesties neer bij de leidsters van de peuteropvang. De peuteropvang heeft ten aanzien van opvoedvragen een verwijzende taak en fungeert als intermediair bij het tot stand brengen van een aanbod van opvoedingsondersteuning. Het uitvoeren van dit aanbod moet door gespecialiseerde deskundigen gebeuren. De peuteropvang draagt bij aan contacten tussen ouders onderling waarbij (opvoeding)ervaringen kunnen worden uitgewisseld.

Uitgangspunten van het ouderbeleid In een goed contact tussen leidster en ouder is er een wederzijds vertrouwen in elkaar, een vertrouwensband. De peuteropvang hanteren daarbij de volgende uitgangspunten:

- Doel is dat alle ouders zich thuis en welkom voelen op de locatie;
- Ouders krijgen regelmatig informatie over hoe met de peuters wordt omgegaan zodat de ouders weten waar zij aan toe zijn;
- Ouders krijgen voldoende gelegenheid om hun wensen en hun kritiek over te brengen;
- Ouders met verschillende visies en gewoonten in de opvoeding voelen zich geaccepteerd en gerespecteerd;
- Ouders kunnen advies krijgen ten aanzien van de opvoeding en verzorging.

Wat kan de ouder van de leidster verwachten en wat verwacht de leidster van de ouder?

- Een open contact, omdat dit de basis legt voor de ontwikkeling van de peuter;
- Betrokkenheid, zij delen de zorg en de opvoeding;
- Respect voor de werkwijze, medewerking en erkenning van regels en grenzen die er zijn;

Het contact tussen de ouder en de leidster betreft altijd zaken die te maken hebben met de eigen peuter. Dit betekent dat er geen informatie wordt gegeven over andere peuters.

De contacten tussen de ouder en de leidster kunnen o.a. als volgt vorm krijgen:

- Korte gesprekken tijdens het brengen en halen;
- Ouderavonden;
- Tijdens informatiebijeenkomsten;
- Op afspraak;
- In overleg met het bestuur.

15.1. De plaats van ouders in de peuteropvang

Ouders als klant benaderen wordt steeds belangrijker voor het voortbestaan van instellingen. Zo ook voor Ukkie Pukkie. Ouders zijn echter niet alleen klant maar ook opvoeder. Deze twee posities maakt dat we onderscheid maken in:

De dienstverlening aan ouders:

Ouders zijn klant van de peuteropvang en hebben recht op inspraak en invloed op de peuteropvang.

De samenwerking met ouders:

Vanuit deze invalshoek geredeneerd, kunnen ouders betrokken zijn bij en geïnformeerd worden over de ontwikkeling van hun peuter op de peuteropvang. Tussen peuteropvang en ouders moet daarom overleg en afstemming plaatsvinden. De peuteropvang hecht belang aan een goede afstemming tussen de opvang die zij biedt (het aanbod) en de behoeften en wensen die bij ouders leven. Ouders vernemen via het ouderbeleid wat zij van de peuteropvang kunnen verwachten en de peuteropvang weten wat zij aan ouders moeten en kunnen bieden.

16. Verzekeringen

De speelzaal heeft een wettelijke aansprakelijkheidsverzekering en een ongevallenverzekering voor de kinderen, de pedagogisch medewerkers, vrijwillig(st)ers en stagiaires.

De polisvoorwaarden zijn op verzoek in te zien.

De leiding aanvaardt echter geen aansprakelijkheid voor schade, toegebracht in welke vorm dan ook, die niet door de verzekering wordt gedekt.

De leiding aanvaardt geen aansprakelijkheid voor zoek raken of beschadiging van kleding of andere eigendommen. Het is verstandig om jassen e.d. te voorzien van naam.